

RESPOSTES

«Respostes». Una resposta per guanyar el futur

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 13-06-2022

Pròleg d'En Jordi Bilbeny al llibre «Respostes» (una antologia de textos del web respostes.cat), que En Josep-Oriol Jorba va editar a l'abril del 2020.

Fa anys que vaig conèixer En Josep-Oriol Jorba, el director de la revista digital Respostes. Suposo que ens vam conèixer perquè, com jo, es feia preguntes. I no només se les feia per distracció, com qui fa mots encreuats, sinó perquè volia respostes. Als humans, ja ens passa això: ens fem preguntes perquè necessitem respostes. De vegades, hi ha qui es fa sempre la mateixa pregunta, perquè fer trampes al solitari també és legal. D'altres cops, tanmateix, hi ha gent que s'ho pregunta tot, perquè està convençuda que només així caurà alguna resposta. Però de vegades les respostes que trobem són més absurdes que les preguntes que ens fem.

Què fer? Com afrontar els nostres marcs mentals sense caure en l'ensarronada quotidiana? Com trobar sentit als nostres actes? Aquest és, potser, el vell i atàvic conflicte de sempre. El conflicte que mantenim amb nosaltres mateixos per no acabar convertits en un soc que dormi la pau dels segles. Què fer, doncs? Com fer-ho? No fa gaire un amic em comentava, en un intent de sinceritat extrema, que, per ell, la vida tenia sentit si tot estava ordenat. Jo li vaig respondre que em semblava un bon objectiu posar ordre a les coses. Però tot seguit hi vaig afegir: «Però, i si l'ordre no té cap sentit?». I és clar: amb la meua petita mossegada ja es veu que, per mi, més enllà de l'ordre, hi ha el sentit com la gran casa de les respostes, com el gran palau de la raó. Trobar sentit ha esdevingut, per mi, el mateix sentit. Un sentit que, de vegades, ens obliga a autodinamitar-nos i fer-nos miques per anar una mica més endins. I aquí tornar-nos a esquarterar de dalt baix i davallar cap a noves profunditats. I, així, perennement. L'ego és molt golut i molt sagaç. Tant, que, massa vegades, els homes més egòlatres que he conegut es disfressaven de gent senzilla i humil, que aparentaven escoltar mentre construïen frases suggerents i nobles. Però era tot una carcassa. Era com prohibir votar en profit de la democràcia. Era com voler dialogar sense poder parlar de les reivindicacions de l'altre interlocutor. Com fer veure que seure és ja, per si mateix, una acció de diàleg polític. L'ego és molt golut i sagaç, com us deia. Per això considero que l'únic camí honest possible és el que va cap a l'interior d'un mateix, sense concessions a l'abisme, a la foscor, al foc. El camí que ens mena directament cap a la dilució de l'ego, que no és res més que la presó de l'ésser

autèntic que tots duem a dins. Penso sovint en Orfeu, que és un arquetip de l'ànima. Penso, així mateix, en Ulisses i penso en tots els rituals d'iniciació, on calia trinxar el cos físic i triturar l'espai físic i diluir-los en el no-res còsmic per tornar-los a crear en l'àmbit de l'esperit i de la totalitat metafísica. No són, per descomptat, aquestes profunditats les de la caverna platònica. No. La caverna platònica, per més cavernós que ens pugui semblar aquell lloc, és un espai de la ment. Un indret on no veiem la realitat perquè, de tant mirar-nos a nosaltres mateixos, de tant enamorar-nos de nosaltres mateixos, ja només veiem l'ombra del món. I de tant de consolar-nos i afalagar-nos amb aquesta ombra i posar-la per veritat única i darrera de totes les coses, ja no veiem les coses, per més ordenades que ens semblin i per més seguretat que ens donin.

Per això us deia que l'ordre no pot ser l'objectiu darrer de la nostra existència. Ni l'ordre ni, per descomptat, la força, la coacció, l'amenaça, la violència que hem d'activar lamentablement massa sovint per mantenir-lo com un gran tresor. L'ordre no pot ser l'objectiu final, ni ho pot ser tampoc l'afalac permanent a la nostra comoditat. Si ens fem preguntes correm el risc, algun dia, de trobar respostes. Però encara és molt més perillós adonar-nos que si ens fem preguntes amb sentit és molt possible que també, algun jorn, trobem respostes amb sentit. La meua experiència personal, vital i professional, m'ha ensenyat a fer-me una pregunta darrera una altra, cercant una resposta darrera una altra, fins arribar a un gran mirall de llum, on sembla que tot encaixa i tot pren un sentit revelador. Sense importar-me ni gaire ni gens què passa al meu defora, al món de les veritats ordenades. Al món de les veritats controlades. Perquè, una veritat controlada, és una veritat? Una veritat que no pot ser qüestionada ens ajuda a ser? Ens estimula a avançar cap al coneixement? Ens permet sortir de la caverna? Una veritat que es troba al servei de la coacció, de l'insult, del linxament, de la por, és una veritat útil? O un pretext per a l'anorreament de la veritat mateixa? Cal que ens fem preguntes. I tant. Sense preguntes no hi ha vida intel·lectual possible. Però, com us deia, cal que també arribin respostes autèntiques. Respostes cercades lliurement. Respostes amb sentit.

Respostes, la revista digital on es van publicar els articles que ara tenim aplegats en aquest llibre, volia ser precisament això: unes respostes. O, més ben dit: unes altres respostes. Una altra mena de respostes. Deia En Jorba, en un editorial, que volia ser la directriu bàsica de la revista. Que pretenien donar «les respostes que demana la societat». Com si fóssim davant d'una societat nova, amb nous reptes i noves estratègies de canvi mental. El subtítol explicita que es tracta de «la revista dels verbs essencials». M'agrada això de vincular la revista amb «els verbs essencials», en un intent de convertir la xerrameca en essència. És una mica el que us deia. O força. Cal donar respostes a noves preguntes i a nova gent, perquè tan sols si les respostes recullen l'essència i l'autenticitat, no avançarem cap a l'autoengany. Continuava subratllant En Jorba que volen, així, «contribuir al foment de coneixement útils i vàlids, per tal de potenciar una reflexió profunda i dinàmica envers posicionaments de major dignitat. Tot afavorint, a més, la presa de consciència cap a la necessitat d'un canvi radical de la societat del segle XXI». El que em temia. Volen un canvi radical. Pretenen avançar cap a una major dignitat i, per això, cal un canvi. No un canvi qualsevol, sinó un de radicalment radical. La revista, per tant, ha difós fins avui «idees i pensament que impulsen l'esperit crític». I ja som al cap del carrer. Perquè sense esperit crític som una societat adotzenada, mesella, grisa. El pinso que necessita precisament l'Estat espanyol per alimentar-nos i perquè no ens moguem de lloc. Deia al començament que ens cal trobar sentit a les coses. I ara també puc dir que no en podem trobar mai sense un veritable esperit crític. Aquí és on confluïm la revista i jo. Aquí és on podem explicar per què ens calen respostes crítiques: perquè sense aquestes respostes, serem sempre un calc del poder i de l'Estat.

És coneguda la ideologia independentista d'En Jorba, però també és coneguda la seva tenacitat per saber, per fugir de les veus de sirena, per trobar sentit al món. Per això ens hem trobat. Per això compartim espais de recerca i d'acció. Compartim ideals filosòfics i polítics. És conegut el seu compromís amb el nostre país i amb la recerca de la seva història, però també és conegut el seu esforç per ampliar l'espai del coneixement i no creure que la llibertat política és una panacea universal. La llibertat política només és la llibertat política. I cal omplir-la de continguts, sobretot si els polítics són tautològics, cíncics o sàtrapes. No podem convertir ?ho he dit manta vegades? la llibertat en una etiqueta, en un grafiti, en un eslogan. La llibertat cal omplir-la de pensament, d'acció, d'estímul, de vida, com els apartats de Respostes. Si la revista fos una persona, també caldria omplir-la d'accions, perquè només les accions transformen la realitat. Ho vam veure i viure a Arenys de Munt. Mentre la majoria dels nostres polítics vivien a la caverna del pont aeri, nosaltres davallàvem al pou de la gent, de cada persona i li atorgàvem un vot i la facultat de decidir el nostre futur nacional. La revista volia també un estat propi. També esdevenia un altaveu contra l'espoli fiscal, contra la corrupció urbanística, contra el negoci de la mort, contra la vergonya de ser europeus. La pluralitat dels articles i de les entrevistes ens donen aquest caliu de transformació permanent, de país viu, vivificant-se permanentment per mitjà de les idees i el pensament. No m'estranya que al darrer de tot plegat hi hagués l'amic Albert Calls, poeta, escriptor, periodista, activista i, quan ha convingut, polític. En Calls ha estat la mà de morter que ha lligat de manera magistral la cara i el fons de Respostes. Ha posat en un mateix morter la filosofia, el cinema, la recuperació del nostre passat usurpat per la censura d'estat, el cooperativisme, la poesia, la novel·la, l'economia, les societats matriarcal, la creativitat, el teatre, l'art, la llengua, ara en forma d'entrevista, ara en forma d'article o d'estudi, suara en forma de ressenya.

Ara, alguns d'aquells articles prenen forma i veuen la llum en forma de llibre. De llibre imprès. Amb paper. Amb unes cobertes. Un llibre que podreu agafar amb les mans i passar fulls amb els dits. Com si el temps no passés. D'una revista digital en neix un llibre en paper. Tornem enrere. Tornem a la tradició de la impremta. Tornem als fulls. Tornem a la lectura apocada, a la fresca o a la vora del foc. Tornem a les olors i al tacte. Tornem a la vida. Jo sempre defenso que anar endarrere és molt més que anar endarrere. Que el temps no és lineal. I que, en conseqüència, ens és imprescindible, com a poble i com a persones, recuperar el passat per guanyar el futur. Recuperar el passat per guanyar la dignitat. Llavors, sí que haurà valgut la pena haver-nos fet les preguntes que ens hem fet i haver-nos alimentat de les respostes amb què ens hem alimentat. Aquí en teniu algunes. Bon profit.

Jordi Bilbeny

El Barracar, Arenys de Munt, 27 de febrer del 2020